

AVRUPA BİRLİĞİ EMİSYON TİCARETİ SİSTEMİ

Not: İşbu bilgiler, Avrupa Komisyonu'nun https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en sayfasından alınarak AKİB Ar-Geve Eğitim Şubesi'nden Mediha Erdovan tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Herhangi bir çelişki durumunda İngilizce metin esas alınmalıdır.

AB Emisyon Ticaret Sistemi (AB ETS)

AB Emisyon Ticareti Sistemi, AB'nin iklim değişikliğiyle mücadele politikasının temel taşıdır ve sarı gazı emisyonlarını maliyet etkin bir şekilde azaltmak için anahtar aracıdır. Dünyanın ilk büyük karbon pazarıdır ve en büyük karbon pazarı olmaya da devam etmektedir.

AB ETS:

- Bütün AB ülkelerinde, ilave olarak İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç'te işlemektedir
- 11.000 yoğun enerji kullanan tesisin (enerji santralleri & sanayi tesisi) ve yukarıda bahsi geçen ülkeler arasında faaliyet gösteren hava yollarının emisyonlarını sınırlandırmaktadır.
- AB'nin sera gazı emisyonlarının yaklaşık %40'ını kapsamaktadır.

2050 yılına kadar iklim nötr olma hedefini ve 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarında net %55 oranında azaltım yapma ara hedefini tutturabilmek için Avrupa Komisyonu, ETS'nin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesini, mümkünse kapsamının genişletilmesini önermektedir. Komisyon, başlangıç etki değerlendirmesini yayınlamıştır ve sistemin yeniden düzenlenmesi hususunda açık kamu müzakeresini başlatmıştır.

Emisyon üst sınırı ve ticareti sistemi

AB ETS, "üst sınıra ulaş ve ticaret yap" prensibiyle çalışmaktadır.

Üst sınır, sistemin içinde yer alan tesislerin salabileceği belirli sera gazının toplam miktarına göre ayarlanmaktadır. Üst sınır zamanla azaltılmakta, böylelikle **toplam emisyonlar düşmektedir**.

Üst sınır dahilinde şirketler, **emisyon izinlerini** almakta veya satmaktadır; ihtiyaç halinde birbirleriyle bunun ticaretini yapabilmektedirler. Aynı zamanda dünya genelinde emisyonlardan tasarruf ettiren projeler yaparak limitli miktarlarda **uluslararası krediler** de satın alabilmektedirler. Mevcut izinlerin toplam miktarı konusunda limitin olması, izinlerin bir değeri olmasını sağlamaktadır.

Her yılın sonunda şirket, bütün emisyonlarını kapsayacak kadar yeterli izne sahip olmalıdır aksi takdirde çok ağır para cezaları uygulanmaktadır. Şirket emisyonlarını azaltırsa boşta kalan izinlerini gelecekte ihtiyaç duyabilir diye muhafaza edebilmekte veya izin sıkıntısı yaşayan başka bir firmaya satabilmektedir.

Ticaret sistemi, **gerçekleştirme maliyetinin en az olduğu yerlerde emisyonun kesilmesini** sağlayan bir esneklik getirmektedir. Güçlü karbon fiyatı, aynı zamanda **temiz, düşük karbon teknolojilerine yatırımı** da teşvik etmektedir.

Karbon piyasasının gelişimi

2005 yılında kurulan AB ETS, **dünyanın ilk** uluslararası emisyon ticaret sistemidir.

AB ETS, diğer ülkelerde ve bölgelerde emisyon ticaretinin gelişmesini de teşvik etmektedir. AB, emisyon ticaret sistemini uyumlu diğer sistemlerle birleştirmeyi hedeflemektedir.

Emisyon azaltımı yapılması

AB Emisyon Ticareti Sistemi, emisyon azaltımının maliyet etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinde etkili bir araç olduğunu kanıtlamıştır. ETS kapsamında bulunan tesislerin emisyonları, 2005-2019 yılları arasında yaklaşık %35 oranında azalmıştır.

2019 yılında Piyasa İstikrar Rezervi'nin gelişi, 2019 yılında bir önceki yılın aynı dönemine göre toplam emisyonlarda %9, elektrik ve ısı üretiminde %14,9 ve sanayide ise %1,9 oranında emisyon azaltımı gerçekleştirilmesine olanak sağlayan daha yüksek ve daha güçlü bir karbon fiyatına yol açmıştır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında Aralık 2020'de Komisyon, AB'nin 2030 yılına kadar sera gazı emisyon azaltım hedefini en az %55 oranına yükseltmek için bir etki değerlendirme planı sunmuştur. Haziran 2021'e kadar Komisyon, emisyon ticaret sisteminin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve mümkünse kapsamının genişletilmesi de dâhil olmak üzere bahsedilen bu yeni hedefin uygulanması için yasa tekliflerini sunacaktır. Komisyon, başlangıç etki değerlendirmesini yayınlamıştır ve sistemin yeniden düzenlenmesi hususunda açık kamu müzakeresini başlatmıştır.

Sistemin kapsamına giren sektörler ve gazlar

Yüksek doğruluk seviyesiyle ölçülebilen, raporlanabilen ve doğrulanabilen emisyonlara odaklanarak sistem, aşağıdaki sektör ve gazları kapsamaktadır:

- **Karbondioksit (CO₂)**
 - Elektrik ve ısı üretiminden,
 - Petrol rafineleri, çelik fabrikaları ve demir, alüminyum, metal, çimento, kireç, cam, seramik, selüloz, kâğıt, karton, asit ve dökme organik kimyasal üretiminden,
 - ticari havacılıktan kaynaklanan.
- Nitrik, adipik ve glioksilik asit ve glioksal üretiminden kaynaklanan **Azot oksit (N₂O)**
- Alüminyum üretiminden kaynaklanan **perfluorokarbonlar (PFC)**

Bu sektörlerde faaliyet gösteren şirketler için AB ETS sisteminde yer almak **zorunludur**; ancak,

- Bazı sektörlerde sadece belirli bir boyutun üstündeki fabrikalar bu sisteme dâhildir.
- Hükümetler, eşdeğer miktarda emisyon azaltımını sağlayacak mali ve diğer önlemleri hayata geçirirse belirli küçük tesisler bu sistemin dışında tutulabilmektedir

- Havacılık sektöründe 31 Aralık 2023 tarihine kadar AB ETS, sadece Avrupa Ekonomik Bölge (EEA) içerisinde yer alan havaalanları arasındaki uçuşlara uygulanacaktır.

3. Aşamının temel özellikleri (2013-2020)

AB Emisyon Ticareti Sistemi, şuanda üçüncü aşamasındadır ve 1. ve 2. aşamadan önemli miktarda farklıdır.

Önceki 2 aşamaya göre temel değişiklikler aşağıdaki gibidir:

- Bir önceki ulusal üst sınır sisteminin yerine emisyonlar konusunda tek, AB çapında bir üst sınır uygulanmaktadır.
- Ücretsiz emisyon izni yerine izinlerin tahsis edilmesinde açık artırma, varsayılan yöntemdir ve hala ücretsiz olarak verilen izinlere harmonize tahsis kuralları uygulanmaktadır.
- Daha fazla sektör ve gaz dâhil edilmektedir
- NER 300 programı vasıtasıyla inovatif, yenilenebilir enerji teknolojilerinin kullanımını ve karbon yakalama ve tutmayı fonlamak için Yeni Girenler Rezervinde 300 milyon emisyon izni bir kenarda tutulmaktadır.

4. Aşamının temel özellikleri (2021-2030)

AB Emisyon Ticareti Sisteminin bir sonraki ticari dönemi olan 4. aşamanın yasal çerçevesi, AB'nin Paris Anlaşmasına taraf olmasının bir parçası olarak ve AB'nin 2030 emisyon azaltım hedeflerinin tutturulmasını sağlamak için 2018 yılının başlarında yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan düzenleme şu hususlara odaklanmaktadır:

- 2021 yılı itibariyle emisyon izinlerindeki yıllık azaltım hızını %2,2'ye çıkararak yatırım faktörü olarak AB ETS'nin güçlendirilmesi ve Piyasa İstikrar Rezervini (karbon piyasasındaki emisyon izinlerinin fazlalıklarını azaltmak ve gelecekteki şoklara karşı AB ETS'nin direncini artırmak için AB tarafından 2015 yılında kurulan bir mekanizma) kuvvetlendirilmesi,
- Ücretsiz tahsisin nasıl belirlendiğini ortaya koyan kurallara odaklanılması ve bu kuralların teknolojik ilerlemeyi yansıtmayı temin edilerek; karbon kaçağı riski pahasına sanayi sektörlerinin uluslararası rekabetçiliğini korumak için emisyon izinlerinin ücretsiz tahsisine devam edilmesi,
- Birkaç düşük karbon fonlama mekanizmasıyla sanayi ve enerji sektörünün düşük karbona geçişin getirdiği inovasyon ve yatırım zorluklarına göğüs germesine yardımcı olunması.

Daha fazla ve detaylı bilgi için:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/ets_handbook_en.pdf